

Odborníci řešili, jak zvýšit kvalitu rozhodování Grantové agentury ČR

21.10.2022 - Zuzana Dupalová | Akademie věd České republiky

V současnosti při Grantové agentuře ČR funguje pět oborových komisí a 39 hodnoticích panelů.

Panely mají v průměru deset členů – vědců působících v daných oborech. Panelisté musejí být schopni rozpoznat potenciál projektu, což vyžaduje vysokou vědeckou erudovanost. Jednou z možností, jak vyčíslit zkušenosti vědce, je zhodnocení jeho publikační výkonnosti pomocí bibliometrie. Tématem se zabýval Matěj Bajgar ve své studii Publikační výkonnost panelistů Grantové agentury ČR (2019–2021), jejíž výsledky představil v úvodu semináře. Analýza vznikla jako projekt think-tanku IDEA při Národohospodářském ústavu AV ČR.

Hodnocení projektů jako ligová tabulka

Ve studii Matěj Bajgar analyzoval, nakolik výsledky členů hodnoticích panelů Grantové agentury ČR potvrzují jejich předpokládanou vědeckou zkušenost, tedy i schopnost hodnotit návrhy standardních projektů GA ČR. Porovnával publikace panelistů s publikacemi řešitelů grantů. Přirozeně nelze očekávat, že členové hodnoticích panelů budou mít vždy vyšší počet excelentních publikací než řešitelé – publikační výkonnost není jediným faktorem, který se při nominování vědce do panelu bere v potaz.

„Publikační výkonnost panelisty by ovšem neměla být řádově slabší než u hodnoceného řešitele,“ tvrdí Matěj Bajgar a dále vysvětluje: „Řečeno fotbalovou metaforou, ligového lídra může hodnotit panelista z prostředí ligové tabulky, ale neměl by ho hodnotit někdo, kdo kope o dvě soutěže níž.“ Vzhledem k vyššímu počtu panelistů by sice soudy jednotlivců neměly mít vliv na celkové hodnocení projektu. Když ale vědci nesprávně odhadnou potenciál projektu ze začátku posuzování, může jejich zcestné hodnocení ovlivnit konečný verdikt.

Jak nalákat vědce do panelů

„Naše analýza ukazuje, že ve většině panelů se jejich členové publikační výkonností řešitelům podpořených projektů podobají a v některých panelech je převyšují,“ zhodnocuje Matěj Bajgar výsledky studie. „Na druhou stranu u téměř třetiny panelů – převážně ve společenských a technických vědách – podíl panelistů s neadekvátní publikační výkonností převyšuje třicet procent.“ Tyto oblasti ovšem obecně v počtu publikačních výsledků zaostávají za ostatními obory.

Vylepšit neuspokojivou situaci by podle Matěje Bajgara mohly příslušné orgány GA ČR, pokud by u nominace vědců do panelů více dbaly o jejich publikační výkonnost. Pomoci by mohlo případně větší zapojení vědců ze zahraničí, používání angličtiny i online prostředí.

Seminář se konal v hybridní formě.

Je to ale složitější

Jmenování do panelu GA ČR je nově jednodušší – vědci již mohou podat přihlášku elektronicky a přípustná je i „samonominace“, takže není nutné, aby je jmenovala instituce. Předseda GA ČR Petr Baldrian doufá, že tak dojde k růstu počtu přihlášených. Současně GA ČR apeluje na potenciální panelisty formou dopisu úspěšným řešitelům posledních let, aby zvážili kandidaturu do panelu.

Petr Baldrian se také vyjádřil k doporučením Matěje Bajgara. „Snažíme se řešením jít naproti, ale

množství omezení - odbornost, vyrovnanost institucí, morálně-volní vlastnosti, ochota - jsou složitý komplex," shrnuje problémy při výběru vědců. Angličtina jako hlavní jazyk se sice již v mnoha panelech používá, ale pro některé panelisty může představovat komunikační bariéru. Upozornil i na skutečnost, že online prostředí se u většiny grantových agentur neosvědčilo a důležité panely se vrátily zpět do prezenční formy. „Musíme si uvědomit, že granty můžeme řešit jen proto, že je někdo zhodnotí. Stejně jako můžeme publikovat v dobrých časopisech, protože je někdo recenzuje,“ vyzdvihuje Petr Baldrian zásadní význam panelů pro rozdělování grantů.

IDEA je nezávislý think-tank zaměřený na analýzu a vyhodnocování veřejných politik a všeho, co s nimi souvisí. Jde se o projekt CERGE-EI, společného pracoviště Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium Univerzity Karlovy a Národohospodářského ústavu AV ČR. Při projektu vznikly již desítky studií, na jejichž financování se podílela Akademie věd ČR.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Odbornici-resili-jak-zvysit-kvalitu-rozhodovani-Grantove-agentury-CR>